Wolter Keers

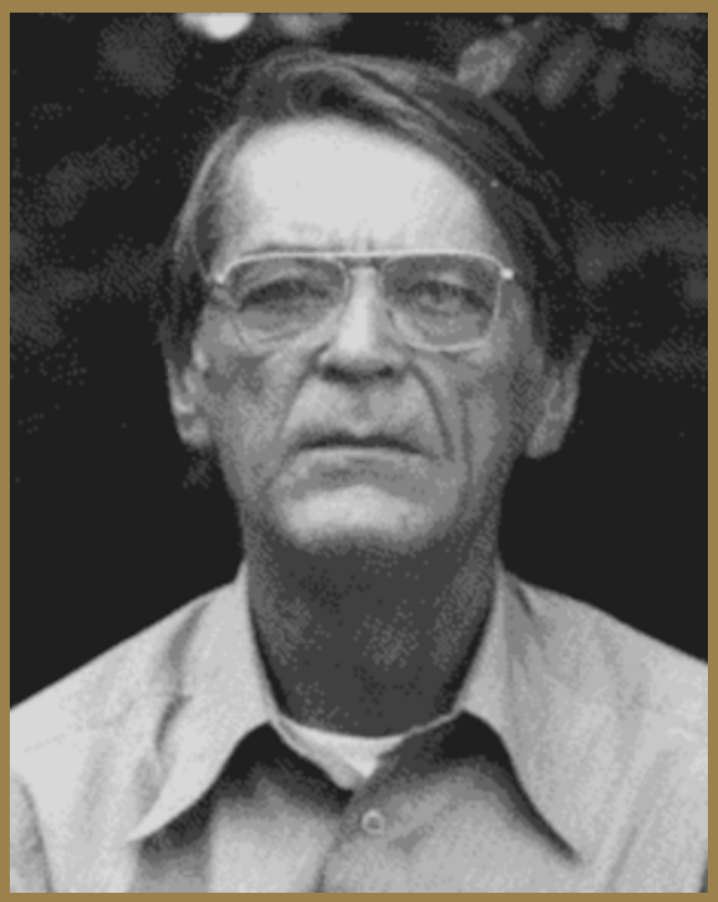

Drie teksten uit het archief van Jan van Delden

Geredigeerd door Joost Lips

Wolter Keers - Drie teksten uit ´t archief van Jan van Delden

1. Meditatie blz. 1
2. De vinger en de stof – september 1978 blz. 8
3. Wolter Keers te Hoorneboeg – 1 mei 1982 blz. 12

Geredigeerd door
Joost Lips

Meditatie – Wolter Keers

De misvatting dat we iets moeten doen om ´verlicht´ te worden is zo diep in ons geworteld, dat het de meesten van ons jaren kost voordat we beginnen te begrijpen dat het inderdaad waar is dat water echt niets hoeft te doen om ´weer´ natheid te worden. Water, echt waar, heeft nooit opgehouden met natheid te zijn, ook al heeft water misschien jaren of eeuwenlang gedacht dat het iets droogs was. Met andere woorden: wij menen dat wij iets zijn, een serie dingen zoals lichaam, ziel, een denker, een werker, een zoon of dochter enzovoort, maar wij zoeken naar wat we wezenlijk zijn, en wij staan er op dat we moeten *veranderen* om uiteindelijk te kunnen worden wat we wezenlijk zijn. Totdat we dan uiteindelijk, aan het eind van wat misschien een moeizaam pad lijkt, ontdekken dat we de hele tijd, elk ogenblik van ons leven, geweest zijn wat we overal hebben gezocht, en dat er, heel echt waar, niets te doen viel en niets te begrijpen viel om te worden wat we bij voorbaat al waren.

Door dit misverstand worden er heel wat geestelijke activiteiten ontplooid onder de verzamelnaam ´meditatie´, die er op gericht zijn om bijvoorbeeld onze geest te zuiveren, ons lichaam gezonder te maken, onze kracht te versterken, kortom: om *beter* te worden. Maar als het waar is dat ik niet het lichaam uit de wakende toestand ben, en niet een lichaam waar ik me mee vereenzelvig in de droom, dat ik niet allerlei verschijnselen ben zoals de activiteiten van de zintuigen en van de verschijnende en snel weer verdwijnende gedachten, dat ik ook niet die voorstelling, die fantasie ben die ik ´mijn persoonlijkheid´ noem, ─dan moet het geleidelijk aan ook duidelijk kunnen worden dat het mij geen centimeter verder zal brengen als ik mijn tijd en energie wijd aan het verbeteren van al die dingen die ik niet ben.

Iemand die van plan was een eind aan zijn leven te maken sprak over dat onderwerp met Sri Ramana Maharshi, waarop deze, vrij vertaald, zei: "Als je ongelukkig bent kun je natuurlijk best dit arme lichaam in elkaar slaan, maar wat kan dat aan jouw ongeluk doen? Is het er verantwoordelijk voor? Je kunt net zo goed die tafel daar in elkaar rammen." Waarop hij de betrokkene duidelijk maakte dat niet het lichaam verantwoordelijk is voor ons ongeluk, maar het feit dat we ons voor dit lichaam aanzien, dat we er ons mee vereenzelvigen. Vrijheid, geluk, dat wat we wezenlijk zoeken, is het verdwenen zijn van deze vereenzelviging.

Het is wonderlijk te zien hoe dat in zijn werk gaat. Als ik droom dat ik Napoleon ben, of de Koningin van Engeland, ben ik tijdens deze droom volmaakt overtuigd dat ik inderdaad Napoleon ben, of Hare majesteit. Pas als ik de volgende ochtend wakker word, lach ik om de droom, en vertel die met wat zelfspot aan mijn vrienden of familie.

Terwijl het een of andere verschijnsel opdoemt in denken en voelen, ben ik er volmaakt van overtuigd dat ik dit verschijnsel heb: dit lichaam, de activiteiten van het lichaam, van de zintuigen, van denken of voelen, of de een of andere sociale rol die mijn omgeving voor me bedacht heeft. Als het lichaam op een bepaalde manier beweegt zeg ik dat ik loop; evenzo beweer ik dat ik denk, dat ik voel, dat ik Napoleon ben of onderwijzeres of lid van deze of gene vereniging. Zodra ik mij verweef met dit tijdelijke verschijnsel, het lichaam, beleef ik dit alsof ik nooit anders ben dat dit verschijnsel. Wanneer het lichaam opduikt, ─meestal verschijnt er maar een klein stukje in het bewustzijn─, ben ik er onmiddellijk zo mee verweven dat ik met volle overtuiging zeg dat ik twintig, veertig of zestig jaar oud ben. Terwijl, zelfs biologisch gesproken, geen molecuul in dit

lichaam er al zoveel jaar deel van uitmaakt. Twintig of vijftig jaar is een idee, niets meer en niets minder. En als ik beweer dat ik zoveel jaar oud ben, verweef ik me met een bepaald begrip. Op een gegeven ogenblik kan de vraag dan in me opkomen: Maar ben ik echt een begrip? Ben ik echt zo'n voorstelling in mijn hoofd, die ik ´mijn persoonlijkheid´ noemen? En dan blijkt natuurlijk, na even scherp te hebben gekeken, dat daar geen sprake van kan zijn. Ik ben niet een verschijnsel, een voorstelling die enkele keren per dag in het denken verschijnt. Ik ben er ook als die voorstelling er nog niet is, en als die weer is verdwenen.

Het lijkt me nuttig om deze overwegingen na te gaan, voordat we besluiten om te gaan mediteren. Want als het bovenstaande waar is, heeft het weinig of geen zin om dagen, maanden of misschien jaren te besteden aan het veranderen van dingen die we niet zijn. Met een variatie op de uitspraak van Shri Ramana Maharshi: Je kunt net zo goed die tafel veranderen. Aan de andere kant van het meditatieverhaal, staan in de traditionele geschriften talloze uitspraken te boek in de geest van: "De verlichte bracht al zijn dagen door in contemplatie van het Zelf" en dergelijke meer. Je zou er uit af kunnen leiden dat de verlichte, die niets meer te zoeken heeft, toch zijn hele leven doorbrengt met mediteren. Hoe valt dit te rijmen ?

Als meditatie moet leiden tot vrijheid, geluk of de uiteindelijke zelfkennis, kunnen we negentig procent van wat meditatie genoemd wordt laten vallen. De vrijheid die ik zoek, is het wegvallen van elk idee dat ik een beperkt wezen ben in tijd en ruimte, kortom: het wegvallen van een door het denken geprojecteerd wezen. Zolang mij nog niet duidelijk is gemaakt wat ik ben en wat ik niet ben, blijft meditatie vrijwel zeker een sleutelen aan dingen die ik niet ben. Pas wanneer ik weet hoe het perspectief ongeveer ligt; pas wanneer ik, ─al is het nog maar vaag─, begrepen heb dat ik niet een voorstelling ben in het denken of voelen, kan meditatie mij helpen om al mijn bijgeloof kwijt te raken. Meditatie wordt dan het kijken, in scherp helder licht, naar de dingen die ik niet ben; niet om die te veranderen en te verbeteren, maar enkel om te zien dat ik die niet ben. Dan zie ik dat ik noch een goed karakter, noch een slecht karakter ben, maar Stille Aanwezigheid, ´t Lichtende Bewustzijn, waarin elke gedachte, prettig of onprettig, moeiteloos verschijnt en weer verdwijnt.

De Praktijk

Wie wil mediteren, om tegemoet te komen aan de ingeslepen drang om iets doen, kan het beste enkele belangrijke punten in het oog houden die je kunnen helpen. Het is belangrijk om een eigen hoekje te hebben waar ongestoord gemediteerd kan worden. Het is prettig, vooral in het begin, als dit hoekje zo stil mogelijk is en dat de temperatuur er prettig is. Het is nuttig om tijdens een meditatie geen kleding aan te hebben en in een ongebruikelijke maar wel comfortabele houding te gaan zitten. Men kan bijvoorbeeld de kleermakerszit aanleren; als die ons in het begin moeilijk valt, oefenen we elke dag een minuut, totdat het geleidelijk aan gemakkelijker gaat en we er tenslotte moeiteloos in kunnen zitten. Daarbij mag onder geen enkel beding iets worden geforceerd; wie geweld gebruikt, loopt groot gevaar zijn knie- of enkelpezen te scheuren, of zijn meniscus aan de chirurg ter reparatie te moeten aanbieden.

Wie in het begin moeite met deze houding heeft, gaat na een minuut, of geleidelijk aan na een wat langere periode, weer in een gebruikelijke houding zitten. Het voordeel van de kleermakerszit is dat die ongebruikelijk is: daardoor hebben we een extra hulpmiddel om de oude manier van kijken los te laten. Zitten we gemakkelijk, dan kunnen we bepaalde hulpmiddelen gebruiken als vervolg van onze aanloop. We kunnen bijvoorbeeld denken aan iets wat we niet dagelijks tegenkomen, zoals een

in Nederland niet veel voorkomend dier: een olifant of een giraffe. Zodra dat woord klinkt, verschijnt er in het denken een plaatje van deze vreemde wezens. Dat gebeurt moeiteloos. En nu is de clou van deze inleiding tot onze meditatie, dat we daar nota van nemen. Meditatie is, op een bepaalde manier nota te nemen van bepaalde feiten.

Feit 1

Gedachten verschijnen volkomen moeiteloos in het bewustzijn. Anders gezegd: het bewustzijn neemt een ogenblik moeiteloos de vorm aan van een olifant, een giraffe, of welk ander bekend object dan ook.

Feit 2

Zo een voorstelling, en elke andere gedachte, is niets anders dan een beweging in en van het bewustzijn. Ze verschijnt moeiteloos, laat zich enkele tellen waarnemen, en verdwijnt dan weer om plaats te maken voor een volgende voorstelling.

Feit 3

Het terrein van onze aandacht wordt gevuld door slechts één gedachte tegelijk. Gedachte *a* moet verdwenen zijn, wil gedachte *b* op het scherm kunnen verschijnen.

Feit 4

De voorstelling ´olifant´ verscheen moeiteloos, zonder dat daar tegelijk een tweede gedachte bij verscheen, zonder dat er een ´ik´ was die de olifant bedacht. Wanneer ik beweer dat ´ik´ gedacht heb aan een olifant, is dat een tweede gedachte, die pas kan verschijnen als de eerste gedachte, het beest met de slurf, is verdwenen. Met andere woorden: dat ´ik´ wordt pas na afloop van een bepaalde gedachte aan zo'n afgelopen gedachte vastgeprikt, en dat ten onrechte. Want het is duidelijk te zien dat dat ´ik´ niet aanwezig was bij het verschijnen van de olifant. De olifant, met andere woorden was niet het product van het ´ik´, dat er helemaal niet bij was. Daaruit volgt het volgend feit.

Feit 5

Gedachten verschijnen niet in een ´ik´, maar in het bewustzijn.

Feit 6

Dat ´ik´ is zelf een gedachte. Bij scherp kijken blijkt dat wanneer er een ´denker´ in het bewustzijn verschijnt, die denker zelf niets meer en niets minder is dan een gedachte. En de ene gedachte verschijnt niet in de andere; elke gedachte verschijnt in deze bewuste aandacht die ik volkomen moeiteloos ben.

Feit 7

De denker is een gedachte, die ten onrechte wordt aangezien voor ´ik´. Zelfs de gedachte ´ik´ is niet meer dan een gedachte die maar af en toe eens verschijnt; terwijl de olifant op het scherm verscheen, was er geen spoor van dat ´ik´ te ontdekken. Er waren toen twee dingen: het plaatje genaamd ´olifant´, en de helderheid, het bewustzijn, de kennende tegenwoordigheid, waarin dat plaatje verscheen, en waaruit het zich in feite vormde.

Feit 8

Wat ik werkelijk ben is niet iets dat af en toe eens verschijnt, onverschillig of het gaat om de gedachte ´olifant´ of om de gedachte ´ik´. Wat ik werkelijk ben, is dit heldere, bewuste, aandachtige Tegenwoordig Zijn, waarin eerst het ene, toen het andere plaatje verscheen. Zo werpen we in de meditatie even een blik op het denken, en nemen we nota van enkele feiten. Scherper kijkend, anders kijkend dan we gewoon zijn, ontdekken we allerlei heel simpele zaken, waar we vermoedelijk tot nu toe steeds aan voorbij gelopen waren. De belangrijkste van deze ontdekkingen is het feit dat ik *niet* bepaalde voorstellingen ben, ook al noem ik die ´ik´; en het feit dat ik *wel* deze moeiteloze, heldere Tegenwoordigheid ben, van waaruit ik kijk naar deze verschijnende en verdwijnende beelden, woorden en gevoelens. Ik ben dus niet allerlei voorbijflitsende gedachten; wel de helderheid waarin ze verschijnen.

Na deze ontdekkingen of herontdekkingen kunnen we onze aandacht richten op het lichaam, of, beter gezegd: op het waarnemen van een serie indrukken die we ´het lichaam´ noemen. Doordat we naakt zitten en misschien in de kleermakerszit, kunnen er enkele elementen zijn die ons komen lastig vallen. Zo zijn we gewend met kleren aan te leven, en naakt zijn wordt daardoor al heel gauw geassocieerd met seksualiteit. Wie merkt dat het naakt zijn hem of haar prikkelt, hoeft zich daar niet ongerust over te maken: hij, (—we blijven niet steeds herhalen ´hij of zij´—) kan daar precies zo nota van nemen als zoeven van de verschijnende olifant.

Feit 9

Als we ´mijn lichaam´ zeggen, wat bedoelen we dan precies? Meestal nemen we maar een klein stukje van het lichaam waar, hoogst zelden het geheel. Sprekend, of terloops denkend over ´mijn lichaam´, komt er slechts een vage voorstelling in het denken, een handjevol herinneringen, zelden de levende ervaring van het lichaam zoals dat zich nu, op dit ogenblik, als heldere waarneming aanbiedt. Als we over ´mijn lichaam´ spreken, spreken we over iets dat tot begrip is geworden.

Feit 10

Wanneer we onze aandacht welbewust op het waarnemen van het lichaam richten, ontdekken we dat ook het lichaam bestaat uit een serie waarnemingen die verschijnen in het bewustzijn. Net als de waarneming van de olifant in feite bestond uit niets anders dan uit bewustzijn waar dat plaatje in verscheen, bestaat ook de waarneming waarin het lichaam verschijnt uit niets anders dan ditzelfde bewustzijn. Voor ieder van ons bestaat de olifant pas wanneer hij in het bewustzijn verschijnt en precies hetzelfde geldt voor het lichaam. Wie een spannend boek zit te lezen ervaart op dat ogenblik geen lichaam. Dit leidt ons, als we helder aanwezig blijven in het waarnemen, tot de ontdekking van

het volgend feit.

Feit 11

We zijn altijd, volkomen moeiteloos, deze heldere Kennendheid. Daarin verschijnt nu eens een beweging die we ´olifant´ noemen, dan weer een beweging die we ´arm´, ´been´, ´buik´ of ´prikkeling of hoofd´ noemen. Wat de ervaring van ieder van ons betreft, bestaat zowel de olifant als het lichaam pas op het ogenblik dat zij verschijnen in deze helderheid die we zijn. Daarbij valt het op dat we op zo'n ogenblik geneigd zijn om met volledige overgave te geloven dat we een aantal van die verschijnende dingen zijn, althans tijdens de momenten waarop ze verschijnen. Ik ben echter niet mijn arm of mijn been, want ik besef dat ik nog zou bestaan zonder arm of been, maar zonder lichaam wordt dat al heel moeilijk.

Het lichaam voelt ieder van ons aan als ´ik´, en precies hetzelfde geldt voor bepaalde gedachten: wanneer de gedachte ´denker´ in het bewustzijn verschijnt, ben ik er op dat ogenblik diep van overtuigd dat ik die denker ben. Verschijnt ´het lichaam´ dan ben ik er op dat ogenblik even diep van overtuigd dat ik dat lichaam ben. Verschijnt tijdens de droom Napoleon dan ben ik er net zo diep van overtuigd dat ik die ben. Bij heel scherp kijken wordt het duidelijk hoe dat in z'n werk gaat: er verschijnt (in de wakende toestand) een bepaald beeld waarvan me ooit is verteld dat ik dat ben. Er is mij als kind vermanend verteld dat ik moet denken voordat ik iets zeg. De conclusie is geweest dat ik dus een denker ben. Nu verschijnt die voorstelling, ─meestal is die zo automatisch geworden dat we kunnen spreken van een reflex─, en onmiddellijk kruip ik in dat plaatje en beschouw mezelf als die gedachte: de Heer Denker.

De waarneming genaamd 'lichaam' verschijnt, en automatisch spring ik erin, en ik zeg dat ik mager ben of dik, gezond of ziek, lang of klein, blank of bruin. Maar met de ontdekking dat ik niet al die verschijnende dingen ben, maar de Tegenwoordigheid waar ze in verschijnen en uit bestaan, wordt het al duidelijk dat ik noch denker, noch lichaam ben. Ik ben ook als het lichaam 'Napoleon´ er is en door mij ´ik´ wordt genoemd, en dit lichaam van de wakende toestand nergens te bekennen valt. Ik ben er zelfs wanneer noch het lichaam uit de wakende toestand, noch die uit de droom aanwezig is, zoals tijdens de diepe droomloze slaap.

Het belangrijke in de meditatie is dat we ons al kijkende losmaken van de overtuiging dat we allerlei elkaar opvolgende waargenomen dingen zijn, zoals lichaam, denker, huisvrouw, zoon, fietser of luisteraar.

Het wordt steeds duidelijker, dat ik zelf de stille, bewuste ´kern´ ben, de toeschouwer waarin de activiteiten van het lichaam en de zintuigen, van denken en voelen, van de wakende toestand en de droom zich komen laten waarnemen zonder dat ik daar iets voor hoef te doen. Er is alleen sprake van inspanning wanneer ik een beeld inspring en me verweef met bijvoorbeeld het lichaam. Dan moet ik een zware emmer tillen, of ben ik moe na een lange reis. Maar wanneer ik mij opstel als waarnemer, trekken het tillende lichaam, de moede schouders na enkele uren autorijden, en heel het panorama van de gebeurtenissen in en rond een lichaam, als een film aan me voorbij. Het wordt duidelijk dat het lichaam actief is, net als het denken en voelen, maar dat die activiteiten niet echt een ´ik´ betreffen. Ik ben en blijf onveranderlijk en moeiteloos de waarnemer, niet alleen van de activiteiten van bet lichaam, maar van alle dingen die verschijnen in, en na enkele ogenblikken weer verdwijnen uit het bewustzijn.

Feit 12

Ook het functioneren van de zintuigen is, telkens één voor één, een beweging in het Bewuste Licht dat ik ben. Is de aandacht er niet, dan functioneert het zintuig niet. Lees je dit aandachtig, dan zijn er geen geluiden van het verkeer dat langs het huis rijdt. Terloops zij daar iets heel belangrijks bij opgemerkt: er is ook geen gewaarwording van de afwezigheid van deze verkeersgeluiden, enkel van de aanwezigheid van het lezen van deze tekst.

Feit 13

Wat wij de wereld noemen is niets anders dan een waarneming in de geest, van zintuigelijke beelden welke middels het geheugen tot een tijdelijke eenheid worden geprojecteerd. We lezen nooit een hele zin tegelijk, telkens één of enkele woorden; het geheugen maakt er, als we bij het laatste woord zijn aangekomen, één geheel van, en dan zegt de reflex in ons: "Ik heb die zin gelezen."

Feit 14

Als we steeds duidelijker nota nemen van het feit dat we niet een lichaam, niet het functioneren van de zintuigen, van het geheugen, het denken en het voelen zijn, maar altijd volkomen moeiteloos hun waarnemer, dan wordt het zonneklaar dat wij waarnemer zijn van de bewegingen die we vaak zien als *tijd*. Met andere woorden: als er een manier van denken verschijnt die we ´de tijd´ noemen, dan verschijnt die in ons. Wij zijn niet een wezen dat gebonden is door de tijd; de tijd is een manier van denken in ons.

Feit 15

De tijd ontstaat doordat de optische illusie van het geheugen gelijktijdigheid projecteert op dingen die nooit gelijktijdig kunnen zijn; het projecteert duur waar geen duur kan bestaan. Dit leidt tot de illusie van een durende persoonlijkheid. Het verlengstuk van deze geheugenproductie is een durende wereld. Zie ik dat ik de waarnemer ben van dit gebeuren, dan blijkt ook dat er geen durende persoonlijkheid is, en daarmee verdwijnt ook de duur die op ´de wereld´ werd geprojecteerd. Vanaf dat ogenblik zien we dat wat we ´de wereld´ noemen iets is, een beweging in het bewustzijn, dat enerzijds voor zijn verschijnen volkomen afhankelijk is van het bewustzijn en dat zich anderzijds geheel voltrekt binnen het bewustzijn. De wereld is een serie bewegingen die zich voltrekt binnen mij. Ik ben niet iemand die in de wereld leeft.

Feit 16

Wanneer er een beweging in het bewustzijn verschijnt, neemt de Bewuste Tegenwoordigheid die we zijn tijdelijk de vorm aan van waarnemer. Verdwijnt de beweging, dan verdwijnt ook de waarnemer. Verdwijnt de waarnemer, dan verdwijnt ook de wereld. De wereld (─met inbegrip van de stukken die we ´ik´ noemen─) en de waarnemer zijn van elkaar afhankelijk. De wereld hangt voor zijn verschijnen af van de waarnemer; dit geldt ook omgekeerd. Na het verdwijnen van de waarnemer blijft echter niet niets over, maar deze Helderheid die we altijd moeiteloos zijn. Deze Helderheid is

van niets afhankelijk. Alleen zij maakt het mogelijk dat waarnemer en wereld verschijnen. Zijn ze er niet, dan wordt deze Helderheid daar op geen enkele wijze door beïnvloed. Zijn ze er wel, dan wordt deze Helderheid daardoor evenmin beïnvloed. *Ashtavakra*, de grote Guru, zegt tegen zijn leerling *Koning Janaka* : "You are the One, Pure Consicousness. Nothing can leave an impression on you." In vertaling klinkt het aldus: "Jij bent dit éne, heldere, onvermengde Bewuste Zijn. Niets kan een spoor in je achterlaten."

Sporen lijken alleen achter te blijven wanneer er verweving is met het een of ander object dat wij projecteren in tijd en ruimte; daarmee komt de optische illusie tot stand die wij het geheugen noemen en die ons doet geloven dat een gedachte die nu verschijnt, in werkelijkheid iets zou zijn of vertegenwoordigen dat wij het ´verleden´ noemen. Kijkend naar de bewegingen zien wij echter dat een gedachte of een waarneming die is afgelopen, heeft opgehouden te bestaan, met andere woorden: er bestaat niet zoiets als het verleden.

Wie meent dat hij gebonden is, denkt dat een fantasie die hij niet is (de persoonlijkheid) wordt gebonden door iets wat niet bestaat (het verleden). Het volkomen helder doorzien van deze illusie leidt onmiddellijk tot de herkenning van de vrijheid die wij zijn, en daarmee tot wat ´bevrijding´ wordt genoemd. Maar in feite heeft er nooit iemand bestaan die gebonden was, en daarom is er ook niemand die wordt bevrijd. Alleen de illusie, die meent dat ik allerlei dingen ben die verschijnen in tijd en ruimte, houdt op te bestaan.

Tenslotte gaat de meditatie over in niet-meditatie: in de herkenning dat alle dingen die wij kennen verschijnen in de Ene Helderheid die wij zelf zijn. Zijn er vormen, dan bestaan die vormen uit Dat wat wij zijn. Zijn er geen vormen, dan is er alleen dit Licht dat wij zijn. Zo zien we altijd en overal niets anders dan wat we zijn. Dat is de ervaring die we vrijheid noemen. En dat is de betekenis van de uitspraak dat de verlichte de hele dag doorbrengt in de contemplatie van het Zelf: hij weet, als geleefde Ervaring, dat er niets anders bestaat .

De vinger en de stof – Wolter Keers – september 1978

In het boek ´*Yoga als Kunst van het Ontspannen*´ (1) komt de zin voor die zegt dat wie een stof aanraakt, niet die stof voelt, maar alleen wat er in zijn vinger gebeurt. Sommige critici hebben dit niet alleen in twijfel getrokken, ─tot onze grote vreugde, want wie uitspraken klakkeloos overneemt komt nooit tot diep inzicht─, maar ook beweerd dat dit geen yogafilosofie is, maar een visie van de verwoorders. Daarom wordt in dit artikel een poging gedaan om uit te leggen waarom wij op een bepaald niveau alleen kennen wat er in de vinger gebeurt, en tussendoor verwezen naar teksten die iedereen, ─naar wij aannemen─, als onbetwistbaar orthodox zal kunnen aanvaarden, of op z´n minst als authentieke Indiase bron, en niet als product van de fantasie van westelijke schrijvers.

Het kernpunt van de Vedanta (Jnana Yoga) kan op allerlei manieren worden geformuleerd, bijvoorbeeld als volgt:

"De mens is niets anders dan Bewust Zijn, en datzelfde geldt voor de hele schepping. Zelfrealisatie is de levende ervaring dat alle dingen, inclusief ikzelf, bestaan uit één ondeelbaar Bewust Zijn."
(Shri P.Krishna Menon, Atma Darshan 4:7).

Illusie bestaat er uit bepaalde dingen, stukjes van de schepping zoals het lichaam of de voorstelling die men ´een persoonlijkheid´ noemt, aan te zien voor wat men wezenlijk is. De ´wereld´ bestaat voor ieder wezen pas wanneer die verschijnt in het Bewuste Zijn. Men zou kunnen zeggen dat wat wij de wereld noemen niets anders is dan een aantal bewegingen in dit Bewuste Zijn.

Om tot deze ontdekking te komen, ─niet als een theorie naast vele andere, maar als geleefde ervaring─, gebruiken de traditionele gurus in India tal van benaderingen, waarvan elke één of meer poten weg zaagt onder de stoel van onze onwetendheid, dat wil zeggen: van onder onze overtuiging dat het lichaam of de persoonlijkheid ´ik´ is, in plaats van dit Bewuste Zijn. Zo´n benadering heet een *prakriya*. Daarvan zijn er, als we ons dat goed herinneren, zo´n 150 te vinden in de vedantische literatuur, en verder ontspringen ze met allerlei varianten aan de lippen van de gurus die telkens weer andere leerlingen met andere problemen een uitleg geven om duidelijk te maken dat hun probleem uiteindelijk altijd een schijnprobleem is, omdat elk probleem voortkomt uit de onjuiste overtuiging dat men een lichaam of een persoonlijkheid is.

Het verhaal van de vinger en de stof is uit één van die 150 gecodificeerde prakriya´s, en deze zaagt een poot weg onder de stoel van degene die denkt dat de wereld mij ervaringen geeft, in plaats van omgekeerd, namelijk: dat de wereld, wil zij kunnen verschijnen, afhankelijk is van het Bewust Zijn dat wij zijn. Als dit Bewuste Zijn er niet zou wezen, zou daar geen beweging in kunnen ontstaan, noch gevoel, noch gedachte, noch zintuigelijke waarneming. De Vedanta zegt, met andere woorden, dat ´de wereld´ niets anders is dan dit ene ondeelbare Bewuste Zijn met vorm (in tegenstelling tot bijvoorbeeld de diepe droomloze slaap waarin alle vormen zijn opgelost en wij alleen zijn als Bewust Zijn zonder vorm).

Nu zou het best kunnen gebeuren, ─in feite gebeurt het heel dikwijls─, dat er iemand bij een Guru komt en zegt: "De Vedanta beweert dat deze wereld illusie is, maar als ik met mijn hoofd tegen de deur loop krijg ik een buil, met andere woorden: deze wereld geeft mij allerlei ervaringen, plezierige en onplezierige." Afgezien van het feit dat de buil ook deel uit maakt

van de wereld, en dus even reëel of irreëel is als de rest, zou het kunnen dat de Guru de leerling probeert duidelijk te maken dat niet de wereld hem ervaringen geeft, maar dat hij, de leerling, een ononderbroken Ervaring *is*, van het ogenblik van zijn geboorte af tot nu toe, en dat in die ene Ervaring talloze bewegingen, trillingen verschijnen die hij heeft leren interpreteren als ´de wereld´. In een dergelijk verband past de prakriya van de vinger en de stof. "De wereld", zegt de Guru bijvoorbeeld, "is niets anders dan een verlengstuk van de zintuigen" (2) of : "Wat jij de wereld noemt, vorm, is niets anders dan het zien." (3) Als het zien een bepaalde vorm aanneemt, projecteer jij de werkelijkheid die jij zelf als Bewust Zijn bent, de vorm in, en dan denk je dat er een echte wereld bestaat. Maar het enige echte in die wereld is jouw eigen tegenwoordigheid als Bewust Zijn, als het zien, als waarnemendheid, ─en dat geldt zowel in de wakende toestand als in de droom.

De wereld is dus niets anders dan een verlengstuk van het zien, niets anders dan het zien zelf. Met andere woorden, wat wij ´de wereld´ noemen is, ─zolang we de wereld aanzien voor echt en onafhankelijk van onszelf─, een projectie van binnen naar buiten. De werkelijkheid die we ´van binnen´ wezenlijk zijn, projecteren we via de zintuigen naar ´buiten´, en zo maken we van bewegingen in het bewustzijn een solide onafhankelijke wereld. De vorm, de soliditeit die de wereld aanneemt, hangt af van ons standpunt, dat wil zeggen van dat waarmee we ons op een gegeven moment verweven. Beleef ik mezelf als een dromer, dan is de naar buiten geprojecteerde wereld een droomwereld, en op dat ogenblik beleef ik die als realiteit. Beleef ik mezelf als kijker, dan wordt er precies zo een optische wereld naar buiten geprojecteerd, en dan beleef ik die op dat ogenblik als realiteit .

Als dus op een gegeven ogenblik ons standpunt een bepaald zintuig is, ─zoals het oog in het voorbeeld van zojuist─, dan is de wereld niets anders dan het verlengstuk van het oog. Het is het oog dat een optische wereld schept uit het Bewuste Zijn dat de grondstof is van alle dingen. Als wij geen ogen hadden en als wij geen kleuren konden zien (beter: produceren), dan zou de wereld van vormen voor de mens niet bestaan. Of stel dat we blind en doof waren, geen reuk en geen smaak hadden, maar enkel een tastzintuig; wat zouden we dan ´de wereld´ noemen? Dan zou de wereld voor ons bestaan uit warm en koud en hard en zacht, *en uit niets anders*. Misschien is dat wat een worm beleeft als wereld. Als ons lichaam uitsluitend het tastzintuig had, bestond voor ons de wereld van kleuren en geuren en geluiden niet. Dat houdt in dat een bepaald zintuig, als het over een ander zintuig wordt ondervraagd, alleen maar kan zeggen: "Nog nooit van gehoord." Het oog kan zich niet voorstellen wat geluid is, en daarom ontkent het alles wat geen vorm en kleur heeft. En zo bestaat de wereld van optische vormen en kleuren niet voor een blindgeborene: hij kan er zich geen voorstelling van vormen omdat zijn wereld bestaat uit wat zijn vier zintuigen produceren.

Produceren wel te verstaan, en niet: waarnemen. De zintuigen produceren namelijk uit die ene aller intiemste grondstof van het Bewuste Zijn, dat de ingrond is van ons bestaan, en de enige grondstof in dit heelal. In de woorden van een van de bekendste gurus van deze eeuw (4):

"Omdat we ons aangetrokken voelen door het overal aanwezige zijns-aspect (*Sat*) van het Absolute, gaan we op onderzoek uit om te kijken wat het is, en onmiddellijk gebruiken we onze zintuigen om dat karwei op te knappen. De zintuigen projecteren onmiddellijk hun respectievelijke eigen objecten, en projecteren hun eigen vorm op het Zijn dat we beleven en ze projecteren het altijd-tegenwoordig-zijn van het Absolute op de vormen die er eerst op werden geprojecteerd."

Of, anders geformuleerd (5):

"Wat we zien is het zien, of vorm; dit tweede woord betekent hetzelfde als het eerste. Precies zo is ´geluid´ een synoniem van ´horen´. Ik hoor het horen, of ik hoor geluid", enzovoort. Een vorm (de wereld) is niets anders dan het horen of het zien zelf. Dit alles brengt ons tot één van de fundamentele stellingen (*geen* dogma´s!) van de Vedanta, namelijk dat dingen, objecten, alleen bestaan als ze worden waargenomen, dat wil zeggen dat, ─dit is onze eigen formulering─, trillingen of bewegingen in het Bewuste Zijn alleen maar bestaan zolang ze bestaan (6).

In het beroemde boek dat de tekst bevat van de *Mandukyopanishad* met de commentaren van *Gaudapada*, *Shankaracharya* en *Swami Nikhilananda* (7) wordt omstandig uitgelegd dat de onwetende twee soorten objecten onderscheidt: interne zoals gedachten, en uiterlijke zoals stoelen en tafels. Hierover wordt bijvoorbeeld gezegd:

"Het Allerhoogste (´God´ of het ´Zelf´) verbeeldt zich soms, met de geest naar buiten gericht, verschillende objecten (zoals geluid enzovoort) die al van tevoren in zijn geest aanwezig zijn (in de vorm van automatismen, neigingen of verlangens). Dan weer verbeeldt het Zelf zich (met de geest naar binnen gericht) verschillende gedachten (of objecten van gedachten)."

De commentaren op de klassieke teksten gaan meestal in stappen, om de leerling geleidelijk aan mee te nemen van zijn illusie naar de waarheid. In eerste instantie legt het commentaar uit dat zowel de stoffelijke als de mentale dingen allemaal een geestelijk (mentaal) verschijnsel zijn. Dan zegt de eerste aantekening:

"Het onderscheid tussen interne en uitwendige objecten wordt veroorzaakt doordat er verband gelegd wordt met twee waarnemingsorganen, namelijk de geest en de zintuigelijke organen. Als er alleen sprake is van de geest kennen we inwendige objecten (gedachten en gevoelens), en als er verband gelegd wordt tussen zintuigen en geest nemen we uitwendige objecten waar, of, in andere woorden, projecteert het Zelf inwendige ideeën met behulp van zintuigen naar buiten en laat die (ideeën) zo verschijnen als stoffelijke objecten. Dit onderscheid tussen inwendig en uiterlijk is (echter) onjuist."

Ook dit commentaar volgt dus de redenering dat de geest een zintuig gebruikt om een idee naar buiten te projecteren, maar komt verderop terecht bij de verklaring dat er niets anders bestaat dan ideeën die enkel bestaan zolang ze bestaan, en dat het dus onhoudbaar is om te beweren dat de wereld ook bestaat als ik slaap, of voor mijn geboorte of na mijn dood. Wel, die dingen bestaan niet, dat wil zeggen: ze bestaan alléén op het ogenblik dat ik me vereenzelvig met een bepaalde frequentie, genaamd het tastzintuig, of met het geheugen daaraan. Ik heb een *idee* dat er een solide materiële wereld bestaat, namelijk in de eerste plaats mijn eigen lijf, en daarbuiten poezen en piramides en zo, en dat idee wordt met behulp van het tastzintuig naar buiten geprojecteerd, en floep, daar is een materiële wereld die ik ervaar als echt.

Maar in feite ervaar ik alleen wat het tastzintuig projecteert, of mijn geloof in het tastzintuig. In feite ervaar ik niet een wereld, maar de truc die het tastzintuig en mijn geloof daarin, ─het geheugen en zo─, als konijn uit de hoed halen. Ik zie geen wereld want die bestaat niet. Ik zie wat er gebeurt in de zintuigen, en dat projecteer ik naar buiten, en zo maak ik van wat in werkelijkheid allemaal leegte is een solide wereld, die echter uitsluitend bestaat als truc van de zintuigen, niet in werkelijkheid. Ik beleef, met andere woorden, wat er in de zintuigen

gebeurt, geproduceerd wordt, maar ik geloof dat ik iets waarneem dat buiten mij bestaat en dat mij ervaringen geeft. Aldus de Heer Shankara.

Aldus wordt al duizenden jaren lang telkens weer door Guru en leerling een groot aantal weggetjes afgelopen van de illusie in de leerling naar de vrijheid die de Guru is, ─die de leerling ook is, maar zonder het te beseffen. De argumenten in deze en verwante prakriya´s komen er op neer dat men geen wereld kan kennen die niet bestaat. Zien we ´de wereld´ dan zien we in werkelijkheid de activiteit van één zintuig tegelijk dat zijn eigen vorm projecteert op het Zijn, op de ´leegte´, op het Bewuste Zijn.

Zoals gezien is de prakriya daarmee niet af. De Guru zal de leerling zonder twijfel laten zien dat het zintuig niets anders is dan een manier van denken, ─een beweging in het Bewuste Zijn─, en dat tenslotte elke gedachte en dus elke manier van denken niets anders is dan het ene Licht dat zowel de Guru als de leerling altijd zijn en geweest zijn, inclusief de hele, door zintuigen plus geheugen geschapen wereld.

Daarom is er geen ontbinding en geen geboorte, niemand die gebonden is, niemand die op zoek is naar wijsheid, niemand die naar bevrijding zoekt en niemand die bevrijd wordt. Dit is de absolute waarheid.

***

(1) Yoga als Kunst van het Ontspannen, Keers, Lewensztain, Malavika, Uitg. Het Spectrum, 2e druk 1978.
(2) Jean Klein, ontelbare malen in Yoga en Vedanta, Yoga Advaita, etc. etc.
(3) Atma Darshan, Shri Krishna Menon, Hst.18,2.
(4) Spiritual Discourses of Shri Atmananda 1950─59 pag. 23 : 1951/15 (Atmananda = Shri Krishna Menon).
5) Idem : 1951/63 pag. A7.
6) Idem : 1951/123 pag.67, 68.
7) Mandukyopanishad with Gaudapada´s Karika and Shankara´s Commentary, Uitg.Rama Krishna Mission, Mysore 2, Hoofdstuk II diverse plaatsen. Slotcitaat idem. Deel II nr. 32.

Wolter Keers te Hoorneboeg – 1 mei 1982

Ik ben ergens aan het werk en er worden te hoge eisen aan mij gesteld. Ik ga nog meer mijn best doen, haal het niet! Ik krijg nachtmerries enzovoort, wat is het hele verhaal? Het is het verhaal van ik-voorstellingen die aan een x-aantal verwachtingen moeten voldoen en als dat niet lukt, dan knap ik af. Als ik gewoon maar de dingen doe van ogenblikje naar ogenblikje is er niets aan de hand. Maar als mijn baas een beetje neurotisch is en te hoge eisen stelt, dan zou ik moeten zeggen: "Het spijt mij, kijk, dit heb ik gedaan, als dat niet genoeg is neem dan maar iemand anders." Het psychosomatische geheel blijkt, bij heel helder kijken, geen subject maar object te zijn.

We hadden voor het gemak afgesproken dat we ´s morgens om 7 uur wakker zouden worden en ´s avonds om 12 uur naar bed gaan. Het psychosomatische geheel genaamd Piet is vanmorgen om 7 uur verschenen, wat was je 5 vóór zeven?

Ik weet het niet!

Dat is het enige perfecte antwoord, want verlichting is het *niet weten*. De grote Socrates zei: "De wijze is hij die weet dat hij niets weet", en dat is letterlijk waar! Een *weter* in die knolraap, is ook weer een begrip. Vrijheid is het ontdekken dat er niets is in deze wereld wat je zou kunnen bezitten. Dat is niet zo moeilijk te begrijpen op het ogenblik dat je, na lang kijken, tot de ontdekking komt dat het waar is dat je hele leven bestaat uit niets anders dan waarnemingen, en waarnemingen kun je niet bezitten. Pas wanneer ik mij verweef en een huwelijk sluit met dit ding (lichaam), kan ik praten van een *eigendom*, dan is dit ding eigendom van dat ding. Maar is dit ding mijn eigendom? Oké, ga dan op zoek naar de eigenaar, kijk of je ergens in dit ding een eigenaar vindt. Het is uitsluitend een manier van het denken die ons is aangepraat. Als ik alleen maar openheid ben, dan heb ik zo'n ´ik´ niet nodig. En nu heb ik het even niet over kleine kinderen, voor hen is het onvermijdelijk dat ze nog door zo een periode van ´ik´ ontwikkeling moeten gaan.

Op een gegeven moment moeten we wakker worden, de sprookjes periode ontstijgen, dien je als volwassene te zien wat je in feite bent. Je bent niet een sprookje, maar in feite zoiets als onmetelijkheid. Volwassenheid begint vanaf het ogenblik dat je ontdekt dat je niet een aantal begrippen bent in die knolraap. Dat je niet een aantal dingen bent die door jezelf worden waargenomen, en die dan weer even hard verdwijnen.

Dat wat ik ben, ben ik mijn hele leven lang en ben ik 24 uur per dag, 364 dagen van het jaar. De hele rest bestaat uit toevoegsels, attributen, waargenomen dingen. Dat wat ik ben, dat heb ik gemeen met jou, met Hare Majesteit de Koningin en met de eerste de beste imbeciel die ik op straat tegen kom, kortom: met ieder levend wezen. Dus alle ellende, inclusief doorgedraaid zijn en nachtmerries hebben, ─noem ze maar op, je kunt er een dik boek over schrijven─, is te wijten aan het feit dat ik mijzelf aanzie voor allerlei dingen die ik niet ben. Wij zijn zo bang om onze afweer los te laten, want dan gaat men mij exploiteren. Die kreet, ´exploiteren´, is echter helemaal niets waard. Ik laat mij door niemand exploiteren. Er is gewoon niet zo een iemand. Toch hou ik mijn afweer vast, en ik beklaag mij er tegelijkertijd over dat het zo'n kooi is, want als ik dat doe, dan raak ik doorgedraaid of ik krijg een maagzweer, migraine of weet ik wat allemaal. Je hebt doorlopend een angst voor oorlog. En oorlog is naïviteit.

Ik heb toevallig een tv-show gezien, waar een of andere mijnheer van Onkruit*, zat uit te leggen dat ze het Witte huis in Madurodam in elkaar wilden gaan slaan, omdat de familie die er 20 jaar aan geknutseld had zich daardoor in de politiek hadden begeven. Het doel was dat het Nederlandse volk eindelijk maar eens wakker moest worden. Hoe dom kan je zijn? Die naïviteit, daar staat mijn verstand, voor zover als ik dat heb, bij stil. Ik zie mij al deze stoel in elkaar slaan, omdat ik wil dat jij anders gaat denken over Moskou of zo iets. Het blijkt dat als je zelf oerdom bent, je denkt dat anderen dat ook zijn! Dat is nu oorlog, bezittingen van anderen vernietigen en je onlustgevoelens wreken op mensen die er gewoon niets mee te maken hebben. Je vindt dat in het klein in de Kalverstraat en in omvangrijker afmetingen op de Falkland Eilanden. Zolang wij oorlog met onszelf en onze omgeving hebben, zijn we zelf het materiaal dat zulke oorlogen mogelijk maakt. Zolang als ik mijzelf aanzie voor een aantal voorstellingen in mijn hoofd, ben ik ook feitelijk met mijzelf in oorlog. Want die voorstellingen deugen nooit, suggereren dat je altijd ´beter´ moet worden. Helaas, helaas, ─ik ben hier, maar ik zou daar moeten zijn en tegen die tijd dat ik daar ben, had ik alweer elders moeten zijn, en zo meer en beter, machtiger, sterker, intelligenter en ik weet al niet wat, er komt geen einde aan. Daar ligt geen oplossing!

De oplossing ligt in het antwoord op de vraag: ”Wat ben ik?” Dat wat ik ben, ben ik altijd, dat wat ik ben is nooit een aantal door mijzelf waargenomen dingen, dus ook geen verzameling voorstellingen in de knolraap, niet iets wat geproduceerd wordt door een selectief geheugen, niet iets waar ik naar toe moet, maar iets wat ik *altijd, op elk ogenblik van mijn leven ben!* En ik dus nooit kan *worden!* Al die huwelijken met het lichaam en een denkertje, links of rechts, al die ideeën hebben één ding gemeen: dat ze allemaal waargenomen dingen zijn die verschijnen in mij, die het waarneemt. Niet een ´ik´ dat waarneemt, ´ik´ is weer een idee dat wordt waargenomen. Ik ben het waarnemen zelf.

Ik ben de plek waarin zich de film, die ik *mijn leven* noem, afspeelt. In eerst instantie ontdek ik dat *´t permanente* altijd Nu is, zoiets is als *tegenwoordigheid zonder vorm*. Een oude truc van mij is zit in de vraag: Dat ´ik ben´, wat voor kleur heeft dat? Een waanzinnige vraag, het is *aanwezigheid*. In tweede instantie ontdek ik dat zich daarin alle dingen afspelen. In feite is dat wat ik Piet noem: iets is wat zich afspeelt in de aanwezigheid die ik ben. Van jou uit gezien is dat wat jij Wolter noemt, iets dat zich afspeelt in wat jij bent. In derde instantie zie ik dat het maar één aanwezigheid is, die van allerlei standpunten naar zichzelf kijkt.

Er zit in dit stuk van het verhaal wat huiswerk, zodat het niet een intellectueel verhaal blijft, want dat is natuurlijk volkomen waardeloos! Dat huiswerk is om te gaan kijken, lang en scherp te kijken en te zien of het waar is dat je hele leven bestaat uit uitsluitend *waarnemingen*, of het waar is dat de dingen die met name het tastzintuig jou vertelt niets anders zijn dan *bewustzijn*. Bij grondig onderzoek zie je dat het tastzintuig pas iets vertelt wanneer het verschijnt in het bewustzijn.

Elke waarneming is een herinnering. Als ik een zin zeg, dan ken je die pas als die zin is afgelopen, dus je kent alleen herinneringen. Ik probeer jou te laten zien dat jij geen herinnering bent. Ik zeg niet dat er iets mis is met het geheugen, om te weten waar de bakker woont, daardoor komt er af en toe een brood binnen. Ik wijs erop: ik *ben* geen herinneringen. Herinneringen maken deze film mogelijk, in deze hele schepping is er geen waarneming mogelijk zonder geheugen. Voorbij het geheugen is er geen wereld, geen schepping. Maar daarmee heb ik niets tegen deze wereld, ontzettend leuk hoor!

Als ik lijd, dan is dat altijd omdat ik ergens een onwaarheid zit te verdedigen, die ik niet wil opgeven. Als ik lijd is dat omdat ik mij rot schaam, jij mag niet weten wie ik ben; als jij dat wist, oei! Alle lijden wordt veroorzaakt door het je vastklampen aan onwaarheden die je niet bereid bent los te laten.

Jullie zijn allemaal op zoek naar een verlicht ego! Stralend rond wandelen in deze aardse hemel, deze hel omgetoverd tot een aards paradijs. Helaas dat verlichte ego is tot nu toe nog niet uitgevonden.

Weet, als jij je hier een beetje verder in verdiept en je kijken geleidelijk aan dieper gaat, dan ontdek je dat het een bloedserieuze zaak is. Er zijn namelijk dingen, denkbeelden en overtuigingen, die je niet wenst op te geven. Daardoor haken de meeste mensen na een paar jaar af. Of ze blijven vragen stellen om de oplossing niet te hoeven ontdekken. Een enkeling uitgezonderd, die rijp genoeg is en die echt de hele rotzooi in de bak gooit en niets meer heeft te verdedigen. Dan is er op een gegeven moment een kloof waar ze overheen moeten springen. Maar op het moment dat jij echt niets meer te verdedigen hebt, ben je vrij!

Niet *jij* bent vrij, maar de vrijheid zelf. Niet zo vrij als een vogeltje in de lucht, maar zo vrij als de hemel zelf. Jij bent het uitspansel waarin een vogeltje verschijnt en verdwijnt. De wetenschap heeft zich de laatste jaren op de piekervaringen gestort, maar ze komen er niet echt uit. Waarom niet? Omdat men nog denkt dat er een ´ik´ is welke die piekervaringen heeft; ze hebben nog niet in de gaten dat die piekervaringen de afwezigheid zijn van dat ding ´ik´ genaamd!

Het ogenblik dat ik van iets of van iemand helemaal houd, ben ik er niet, dan ben ik zo groot als de wereld en is deze troon hier vacant. Het ogenblik dat ik niet van je houd dan ben ik hier en jij daar, dan is er een computer tussen ons, een heel netwerk met het stille bondje: ‘Ik ontzie jou hierin en jij mij daar in; ik beledig jou niet, jij mij ook niet; jij betaalt mij dit, ik betaal jou dat’ enzovoorts. Daar verspillen wij tonnen aan energie aan, jaar in jaar uit. Daarom blijven wij slaaf. Wat bindt je aan al die waarnemingen? Onderzoek en ontdek dat je nu al bent wat je zoekt, de vrijheid zelf.

Als je het één keer gezien hebt wat niet gezien kan worden, als je één keer begrepen hebt wat alle verstand te boven gaat, ─namelijk dat jij iets onvoorstelbaars, ondenkbaar en alleen maar *tegenwoordigheid* bent─, heb dan de moed om daarin je volledige vertrouwen te investeren, dan ben je binnen de kortste keren wat men noemt ‘verlicht’.

Bij de meeste mensen blijft het toch een beetje een intellectueel spel, of er worden nieuwe begrippen gemaakt, en dan blijven ze daarin hangen. De grote *Shankara* heeft eens gezegd:

"De waarheid te vinden is niet zo moeilijk, maar om het iedereen naar de zin te maken is bij voorbaat uitgesloten!"

Dat is een uitspraak met een dubbele bodem. Enerzijds zal ik nooit proberen het jullie naar de zin te maken, maar probeer jij ook niet om het Piet** naar zijn zin te maken, dat is ook een ander! Feitelijk is er in jouw leven maar één ander en die heet Piet, de rest van deze biologische verschijnselen zijn een verlengstuk van die Piet. Zolang ik geloof dat ik een mijnheer ben uit de Bilt, zijn jullie mensen uit Den Haag, Utrecht, België en weet ik het allemaal. Zodra je door hebt dat dit alleen maar een dansje van licht is, dan zie je dat het allemaal deel is van datzelfde dansje en dan ben ik dat op de plek genaamd Piet, of welke

naam je ook draagt. Dus alles wat hier aan bod komt in de vorm van intellectuele argumenten, kennis van het waarnemen en dergelijke, is er alleen maar met de bedoeling om alle waandenkbeelden waar we hier mee binnen komen, eronderuit te halen. Als alle waandenkbeelden, ─ik ben iemand uit de Bilt, enzovoorts─, verdwenen zijn, dan hoef ik niets te doen om over te laten blijven wat ik ben, want dat ben ik! Water hoeft niets te doen om nat te zijn, want water en natheid zijn twee woorden voor hetzelfde. Dus het enige wat er moet gebeuren is dat de waandenkbeelden verdwijnen. Op het ogenblik dat die verdwenen zijn is ook de oorlog verdwenen.

In onze westerse moraal is ‘goed zijn’ zoiets als het ego van een ander te sparen. Als jij je illusies kwijt raakt, dan volgt daaruit vanzelf het goede voor wat je nu ´een ander´ noemt, eenvoudig omdat op de plek waar dat gebeurd is geen berekening meer over is. Je wilt niets meer van de anderen, in feite weet je dan dat je die ander *bent*. Het diepste in mij, het diepste in jou, en het diepste in ons allemaal, is *één en hetzelfde*. Dus je ontdekt op een gegeven moment dat ook toen je het nog niet wist, je nooit iets anders gedaan hebt dan praten met jezelf, houden van jezelf, jezelf haten, enzovoort. Uiteindelijk blijkt er maar één te zijn!

Heel vaak ontzien wij een ander op punten waar wij zelf angst hebben. Maar het ego van een ander moet soms helemaal niet ontzien worden. Sommige van ons moeten gewoon een keiharde schop onder hun gat hebben. Als ik bang ben dat je mij voor aap zet, dan ben ik ook bang jou voor aap te zetten. Je mag mij wel voor aap zetten maar dan doe ik het ook bij jou.

Kortom: ik probeer je te verleiden tot een totale inzet. *Lao Tze*, onze onsterfelijke vriend, heeft eens, ─vrij vertaald─, gezegd:

"Waar de liefde de voordeur uit vlucht sluipt *het recht* (de rechtspraak) door de keuken naar binnen."

Dus het recht is een decadentie die nodig is als er geen liefde meer is. Van daaruit krijg je dus een heel spinnenweb van allerlei relaties en het hele veld van compromissen. De waarheid ligt onderwijl in het kolenhok te janken.

* *Onkruit* was een Nederlandse radicale Nederlandse actiegroep van militante antimilitaristen.
** In de terminologie van Jan van Delden: ´de jantjes´.